

សេចក្តីថ្លែងការណ៍ជាសាធារណៈស្តីពីទំនប់វារីអគ្គិសនីសេសានក្រោម២

សំណូមពរឱ្យមានការបង្ហាញព័ត៌មានស្តីពីការរៀបចំគម្រោងឡើងវិញនិងរបាយការណ៍ថ្មីស្តីពីការវាយតម្លៃផលប៉ះពាល់បរិស្ថាន

យើងខ្ញុំជាក្រុមអង្គការសង្គមស៊ីវិលដែលធ្វើការលើផ្នែកការពារសហគមន៍ និងបរិស្ថាននៅប្រទេសកម្ពុជា និងនៅក្នុងតំបន់ទន្លេមេគង្គ។ យើងមានការព្រួយបារម្ភយ៉ាងខ្លាំងអំពីផលប៉ះពាល់បរិស្ថានធ្ងន់ធ្ងរ រួមទាំងផលប៉ះពាល់ឆ្លងដែននៅក្នុងប្រទេសជិតខាងផង ដែលបណ្តាលមកពីលទ្ធផលនៃការអនុវត្តគម្រោងទំនប់វារីអគ្គិសនីសេសានក្រោម២ នៅខេត្តស្ទឹងត្រែង ប្រទេស កម្ពុជា។ របាយការណ៍នាពេលថ្មីៗនេះបានសំដៅទៅលើការកែប្រែ យ៉ាងសំខាន់ក្នុងការរៀបចំទំនប់វារីអគ្គិសនីទន្លេសេសានក្រោម២ ដែលមានគោលបំណងកាត់បន្ថយផលប៉ះពាល់ពីគម្រោងនេះ។¹ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី ក៏សហគមន៍ដែលរងផលប៉ះពាល់ និងសាធារណជនមិនទាន់បានដឹង ឬទទួលបានព័ត៌មានទាក់ទងនឹងសំណើផ្លាស់ប្តូរនៃការរៀបចំឡើងវិញនេះ អំពី វិធានការបន្ធូរបន្ថយផលប៉ះពាល់ ឬផែនការប្រតិបត្តិការសម្រាប់នីតិវិធីទាំងនេះនៅឡើយ។

ការវាយតម្លៃផលប៉ះពាល់បរិស្ថានដែលមានស្រាប់សម្រាប់គម្រោងនេះ ដែលបានបញ្ចប់នៅឆ្នាំ ២០០៩ ត្រូវបានអ្នកជំនាញកររដ្ឋខាងវិទ្យាសាស្ត្រ បណ្តាសហគមន៍ និងភាគីពាក់ព័ន្ធនានា រិះគន់ថា មានកំហុសឆ្គង និងខ្វះគុណភាព។² ការសិក្សាមានលក្ខណៈវិទ្យាសាស្ត្រនានាទស្សន៍ទាយថាមានផលប៉ះពាល់ធ្ងន់ធ្ងរ និងធំធេង ឆ្ងាយជាងអ្វីដែលបានពិនិត្យមើលនៅក្នុងរបាយការណ៍វាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាននេះទៅទៀត។ ក្តីកង្វល់ទាំងនេះមិនទាន់ត្រូវបានដោះស្រាយអោយបានត្រឹមត្រូវនៅឡើយទេ។

មិនខ្វល់ថាមានបញ្ហាមិនអាចដោះស្រាយបាន ការងារត្រៀមមុនការសាងសង់ កំពុងតែរំកិលទៅមុខក្នុងដំហៀងដ៏ប្រញាប់ប្រញាល់មួយ។ យោលតាមកាលវិភាគរបស់អ្នកអភិវឌ្ឍន៍គម្រោងការសាងសង់ចម្បងនៃទំនប់នឹងចាប់ផ្តើមក្នុងខែមករា ឆ្នាំ២០១៥ ហើយការបញ្ចប់ដំណើរការទន្លេត្រូវបានរំពឹងទុកថានឹងរួចរាល់នៅក្នុងខែជាមួយគ្នានេះដែរ។³

¹ See for example: Baird, Ian, 'Cambodia's LS2 Dam is a disaster in the making', *East Asia Forum*, 9 August 2014. Informal reports suggest that these alterations may include a change of project type to a run-of-the-river dam, modifications to the dam height and areal extent of the reservoir and the introduction of radial sluice gates into the project design.
² See, Baird, Ian G., Rivers Coalition in Cambodia, *Best Practices in Compensation and Resettlement for Large Dams: The Case of the Planned Lower Sesan 2 Hydropower Project in Northeastern Cambodia* (2009).
³ Yunnan Lancang International Energy Limited, 'Se San 2 hydropower dam and powerhouse concrete riverbed construction tender prequalification notice', 2014-4-8, available at: www.chinapower.com.cn/bussiness/viewbidinfo.asp?bidid=10146314&bidtype=%D4%A4%C9%F3%CD%A8%B8%E6.

ខណៈពេលដែលអ្នកបង្កើតរបាយការណ៍វាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថានបានទទួលស្គាល់ថា អាចនឹងមានផលប៉ះពាល់ច្រើនជាងនោះ របាយការណ៍ស្តីពីការវាយតម្លៃផលប៉ះពាល់បរិស្ថាន បានពិនិត្យតែលើផលប៉ះពាល់នៅក្នុងតំបន់ខ្លះនៅជុំវិញការដ្ឋានទំនប់នោះតែប៉ុណ្ណោះ។ របាយការណ៍នេះ មិនបានសិក្សាបានត្រឹមត្រូវអំពីផលប៉ះពាល់ត្រី លំហូរដីល្បាប់និងទឹកក្នុងទន្លេ សេសាន ទន្លេស្រែពក និងទន្លេសេកុង អាងទន្លេមេគង្គ និងបឹងទន្លេសាបឡើយ ហើយមិនបាន ពិនិត្យមើលអំពីផលប៉ះពាល់យ៉ាងធំទៅលើបណ្តាសហគមន៍នៅតាមខ្សែទឹកខាងលើ និងខ្សែទឹក ខាងក្រោមឡើយ។ ទោះបីជាអាចនឹងមានផលប៉ះពាល់ឆ្លងដែនបែបនេះក៏ដោយ ក៏ពុំមានបញ្ចូល ការវាយតម្លៃផលប៉ះពាល់ឆ្លងដែនឡើយ។ ហេតុដូច្នេះហើយ ការវាយតម្លៃផលប៉ះពាល់បរិស្ថាន នោះខកខានមិនបានវាយតម្លៃត្រឹមត្រូវអំពីការគំរាមកំហែងធ្ងន់ធ្ងរដល់សន្តិសុខស្បៀង ជីវភាព រស់នៅ អាហារូបត្ថម្ភ និងសុខភាព ព្រមទាំងអំពីវប្បធម៌ និងប្រពៃណីរបស់អ្នកស្រុក និងជនជាតិ ដើមភាគតិចនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា និងក្នុងតំបន់ដែលគម្រោងនេះបង្កឡើងនោះទេ។

ការសិក្សាកាលពីឆ្នាំ២០០៩ ដែលទទួលបានការអនុញ្ញាតពីសម្ព័ន្ធទន្លេកម្ពុជា (RCC) បានរក ឃើញថា លទ្ធផលនៃការសាងសង់ទំនប់វារីអគ្គិសនីទន្លេសេសានក្រោម២ បណ្តាលឲ្យប្រជាជន ប្រមាណ៨០០០០នាក់ នៅអាងទន្លេសេសាន និងអាងទន្លេស្រែពក ខាតបង់មួយផ្នែកធំនៃផល នេសាទរបស់ពួកគាត់។ លើកពីនេះទៀត ការប្រែប្រួលគុណភាពទឹក និងធារាសាស្ត្រ នឹងបង្ក ភាពហិនហោចដល់ប្រជាជន២០០០០នាក់ទៀតនៅតាមដងទន្លេសេសាន និងសេកុង។ ការបាត់បង់ផលផលដែលជាប្រភពយ៉ាងសំខាន់នៃអាហារូបត្ថម្ភ និងការចិញ្ចឹមជីវិតនោះនឹងធ្លាក់ ទៅប្រជាជនរាប់រយរាប់ពាន់នាក់នៅតាមដងទន្លេមេគង្គនិងដៃទន្លេមេគង្គ និងនៅតាមទន្លេសាប។⁴

ការវិភាគវិទ្យាសាស្ត្រជាបន្តបន្ទាប់បានព្យាករថា មានការធ្លាក់ចុះជីវម៉ាស់ត្រី៩,៣% នៅទូទាំង អាងទន្លេមេគង្គ⁵ ការផ្លាស់ប្តូរលំហូរទឹកក្នុងទន្លេសេសាន និងទន្លេមេគង្គនិងបឹងទន្លេសាប និងមាន ការថយចុះលំហូរដីល្បាប់ពី៦ទៅ៨%។⁶ ផលប៉ះពាល់ទាំងនេះនឹងបង្កវិនាសកម្មដល់ផលផល កសិកម្ម និងប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ី មិនមែនតែនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជានោះទេ ប៉ុន្តែថែមទាំងបង្កវិនាសកម្ម នេះនៅក្នុងបណ្តាប្រទេសជិតខាងរបស់ប្រទេសកម្ពុជា ដូចជា ប្រទេសឡាវ ប្រទេសថៃ និង ប្រទេសវៀតណាមថែមទៀតផង។

⁴Ibid
⁵Ziv, Guy; Baran, Guy Eric; Nam, So; Ignacio Rodríguez-Iturbe' Ignacio and Levin' Simon A.; 'Trading-off fish biodiversity, food security, and hydropower in the Mekong River Basin' Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States, 28 January 2012.
⁶Ketelson, T., International Center for Environmental Management, cited in Vrieze, P, &ChhornC., "The Battle for the 3S Rivers." *The Cambodia Daily*, 10 September 2011; Piman, T., Cochrane, T., Arias, M., Green, A., and Dat, N. "Assessment of Flow Changes from Hydropower Development and Operations in Sekong, Sesan and Srepok Rivers of the Mekong Basin." *Journal of Water Resources Planning and Management*.

ថ្មីៗនេះ បណ្តាសហគមន៍នៅតាមតំបន់អាងទឹកនេះទើបតែបានចេញសេចក្តីប្រកាសបដិសេធមិនផ្លាស់ប្តូរទីតាំង និងបានអំពាវនាវឱ្យមានការលុបចោលគម្រោងនេះ។ ពួកគេបានបញ្ជាក់ថា ការបាត់បង់នៅក្នុងសហគមន៍របស់ពួកគាត់ ដូចជា ការបាត់បង់ធនធានធម្មជាតិ ជីវភាពរស់នៅសម្បត្តិ និងអត្តសញ្ញាណវប្បធម៌ គឺមិនអាចគណនាបានទេ និងបញ្ជាក់ថា ការព្រួយបារម្ភរបស់ពួកគាត់មិនត្រូវបានលើកឡើងពិចារណា ឬដោះស្រាយដោយម្ចាស់អភិវឌ្ឍគម្រោងឡើយ នៅក្នុងរបាយការណ៍វាយតម្លៃផលប៉ះពាល់ដែលបណ្តាលមកពីគម្រោង និងផែនការតាំងលំនៅថ្មី ។⁷

ការសិក្សាពីផលប៉ះពាល់បរិស្ថាននេះ រាប់បញ្ចូលនូវព័ត៌មានតិចតួចបំផុត និងមិនមានការប្រឹក្សាយោបល់ប្រកបដោយអត្ថន័យជាមួយសហគមន៍ដែលរងផលប៉ះពាល់ឡើយ។⁸ អ្នកភូមិដែលគេបានអញ្ជើញឱ្យចូលរួមពិគ្រោះយោបល់បានរាយការណ៍ថា ពួកគាត់ទទួលបានព័ត៌មានតិចតួច និងឱកាសក្នុងការបង្ហាញពីការព្រួយបារម្ភគឺត្រូវបានរឹតត្បិត។ មនុស្សរាប់រយ រាប់ពាន់នាក់ទៀតនៅតាមបណ្តាសហគមន៍ខាងលើខ្សែទឹក និងខាងក្រោមខ្សែទឹកក្នុងការដ្ឋាននោះរហូតមកដល់ពេលនេះពុំទទួលបានព័ត៌មានអំពីគម្រោង និងផលប៉ះពាល់ពីគម្រោងនេះនៅឡើយ ហើយមិនមានឱកាសណាមួយបានលើកឡើងអំពីការព្រួយបារម្ភរបស់ពួកគាត់ដើម្បីឱ្យគេពិចារណា និងដោះស្រាយឡើយ។

នៅខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៣ និងជាថ្មីម្តងទៀតនៅខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៤⁹ ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍នៃគណៈកម្មការទន្លេមេគង្គ បានអំពាវនាវទៅរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាឱ្យពិចារណាឡើងវិញអំពីការរៀបចំគម្រោងនេះឱ្យផ្តល់ព័ត៌មានស្តីពីស្ថានភាពរបស់គម្រោង និងដាក់គម្រោងនេះឱ្យមានការពិគ្រោះយោបល់ជាមុន ទៅតាមនីតិវិធីនៃការជូនដំណឹង ការពិគ្រោះយោបល់ និងកិច្ចព្រមព្រៀងជាមុន នៃកិច្ចព្រមព្រៀងរបស់គណៈកម្មការមេគង្គឆ្នាំ១៩៩៥ ដោយគូសបង្ហាញអោយឃើញអំពីលទ្ធភាពបង្កគ្រោះមហន្តរាយឆ្លងដែន និងផលប៉ះពាល់នៅក្នុងតំបន់។ រហូតមកដល់ពេលនេះពុំមានការឆ្លើយតបចំពោះការអំពាវនាវទាំងនេះទេ។

ការខកខានមិនបានអនុវត្តការវាយតម្លៃផលប៉ះពាល់បរិស្ថាន ដែលពិនិត្យមើលលើគ្រប់ផលប៉ះពាល់ដោយសារគម្រោង រួមទាំងការចូលរួមជាសាធារណៈយ៉ាងពេញលេញ និងគ្រប់ជ្រុង

⁷ Press release and Community Statements: Phnong Ethnic Villagers in Kbal Romeas and Lao villager in Srekor 1 & 2 Village Publically Announce: “We Refuse to be Resettled by the Lower Sesan 2 Dam”, 29 September 2014. See: Cuddy, A., & Seangly, P., ‘Villagers Refuse Relocation,’ *Phnom Penh Post*, 29 September 2014.
⁸Supra, note 1.
⁹Joint Development Partner Statement: MRC Informal Donor Meeting, Phnom Penh, Cambodia, 28 June 2013; Joint Development Partner Statement Twentieth Meeting of the MRC Council Joint Meeting with the Eighteenth Development Partner Consultative Group, Bangkok, Thailand, 26 June 2014.

ជ្រោយ និងដោះស្រាយការប្រែប្រួលដោយសារការរៀបចំគម្រោង ជាភាពខ្វះបទដ្ឋានដែលមាន ចែកនៅក្នុងច្បាប់ប្រទេសកម្ពុជា ប្រទេសចិន និងច្បាប់អន្តរជាតិ។

ច្បាប់នៃប្រទេសកម្ពុជាតម្រូវឱ្យមានការវាយតម្លៃផលប៉ះពាល់បរិស្ថានដែលបណ្តាលមកពីសំណើ គម្រោងទាំងអស់មុនពេលធ្វើសេចក្តីសម្រេចអនុវត្តគម្រោង រួមទាំងគម្រោងដែលកំពុងដំណើរការ ដោយនៅមិនទាន់បានវាយតម្លៃត្រឹមត្រូវអំពីផលប៉ះពាល់បរិស្ថាន។¹⁰ បទដ្ឋានច្បាប់របស់ប្រទេស ចិនតម្រូវឱ្យមានការវាយតម្លៃផលប៉ះពាល់គោលដៅយ៉ាងល្អិតល្អន់ ជាមូលដ្ឋានវិទ្យាសាស្ត្រ សម្រាប់ការធ្វើសេចក្តីសម្រេចចិត្ត។¹¹ តាមច្បាប់របស់ប្រទេសចិននៅពេលដែលអនុវត្តគម្រោង ណាមួយនាំឱ្យមានការផ្លាស់ប្តូរខ្លាំង ដូចជា "លក្ខណៈដើម ទំហំ ឬវិធានការ សម្រាប់ការពារ... ការខូចខាតអេកូឡូស៊ី" ដូច្នេះត្រូវដាក់ស្នើឡើងវិញនូវរបាយការណ៍ស្តីពីការវាយតម្លៃផលប៉ះពាល់ បរិស្ថាន ដើម្បីសុំការអនុម័ត។ ត្រូវបើកសវនាការជាសាធារណៈដើម្បីសុំបញ្ចូលយោបល់ពី សាធារណៈ និងបណ្តាសហគមន៍ដែលប្រឈមផលប៉ះពាល់ចំពោះគម្រោងទាំងឡាយណាដែល ទំនងជាអាចបង្កផលប៉ះពាល់បរិស្ថានធ្ងន់ធ្ងរ។¹²

ច្បាប់អន្តរជាតិតម្រូវឱ្យមានការផ្លាស់ប្តូរយ៉ាងចាំបាច់ចំពោះគម្រោង ដែលត្រូវឆ្លងកាត់នីតិវិធី សម្រាប់ការវាយតម្លៃផលប៉ះពាល់, សិទ្ធិទទួលបានព័ត៌មាន និងការចូលរួមជាសាធារណៈ។¹³

ច្បាប់អន្តរជាតិកំណត់កាតព្វកិច្ចឱ្យក្រុមហ៊ុនអភិវឌ្ឍន៍គម្រោងអនុវត្តដំណើរការវាយតម្លៃ ផលប៉ះពាល់ឆ្លងដែនមុនពេលចាប់ផ្តើមអនុវត្តគម្រោងណាមួយដែលអាចបណ្តាលឱ្យមានការ ខូចខាតដល់រដ្ឋផ្សេងៗទៀត។¹⁴

យើងខ្ញុំសូមអំពាវនាវទៅក្រុមហ៊ុនអភិវឌ្ឍន៍គម្រោង និងរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ដូចតទៅ៖

- ចេញផ្សាយព័ត៌មានលម្អិតអំពីសំណើផ្លាស់ប្តូរចំពោះការរៀបចំគម្រោង ចំពោះវិធានការ កាត់បន្ថយផលប៉ះពាល់ និងប្រតិបត្តិការរបស់ខ្លួនទៅសាធារណជន និងបណ្តាសហគមន៍ ដែលប្រឈមផលប៉ះពាល់។
- បញ្ឈប់ដំណើរការសាងសង់ទាំងអស់ពាក់ព័ន្ធនឹងគម្រោង និងអនុវត្តដំណើរការណ៍វាយ តម្លៃផលប៉ះពាល់បរិស្ថានឡើងវិញ។

¹⁰Environmental Protection and Natural Resources Management Law 1996, Articles 1, 6.
¹¹Law of the People's Republic of China on Environmental Impact Assessment, adopted at the 30th Meeting of the Standing Committee of the Ninth National People's Congress, October 28, 2002, promulgated by Order No. 77, in effect as of September 1, 2003; Article 4.
¹²Ibid; Articles, 21, 24.
¹³United Nations Economic Commission for Europe, Convention on Access to Information, Public Participation in Decision-Making and Access to Justice in Environmental Matters (Aarhus Convention), Aarhus, Denmark (1998), Annex 1, para. 22.
¹⁴Stockholm Declaration, UN General Assembly, United Nations Conference on the Human Environment, 15 December 1972, A/RES/2994; International Court of Justice, Case Concerning Pulp Mills on the River Uruguay (Argentina v. Uruguay) paras. 204-205, Judgment, I.C.J. Reports 2010, p. 14 (2010).

- អនុវត្តដំណើរការធ្វើសេចក្តីសម្រេចដោយមានការចូលរួម និងយល់ច្បាស់លាស់ថា តើ គម្រោងគូរឬមិនគូរបន្តដំណើរការ ដោយរួមទាំងការពិគ្រោះយោបល់ជាមួយបណ្តាប្រទេស ជិតខាងដែលប្រឈមផលប៉ះពាល់ ដោយផ្អែកលើរបាយការណ៍ថ្មីស្តីពីការវាយតម្លៃផល ប៉ះពាល់បរិស្ថាន។
- របាយការណ៍ថ្មីស្តីពីការវាយតម្លៃផលប៉ះពាល់បរិស្ថានណាក៏ដោយត្រូវតែមានបញ្ចូល៖
 - ការវាយតម្លៃយ៉ាងលម្អិតនិងគ្រប់ជ្រុងជ្រោយអំពីផលប៉ះពាល់ទាំងអស់ដែលបណ្តាល មកពីគម្រោង រួមទាំងផលប៉ះពាល់ឆ្លងដែនផង។
 - ការពិគ្រោះយោបល់ពេញលេញ និងមានន័យជាមួយបណ្តាសហគមន៍ដែលប្រឈម ផលប៉ះពាល់ និងភាគីពាក់ព័ន្ធទាំងអស់ រួមទាំង បណ្តាសហគមន៍នៅខាងលើ និងខាង ក្រោម ដោយអនុលោមតាមច្បាប់ជាតិ និងអន្តរជាតិ។
 - ការវាយតម្លៃត្រឹមត្រូវអំពីសំណងសមរម្យនិងការស្តារជីវភាពឡើងវិញ ដែលជាសេចក្តី ត្រូវការសម្រាប់ប្រជាជនដែលប្រឈមផលប៉ះពាល់ទាំងអស់ រួមទាំងបណ្តាសហគមន៍ ខាងលើ និងខាងក្រោមខ្សែទឹកដែលគិតនិងដោះស្រាយកង្វល់របស់សហគមន៍។¹⁵

ថ្ងៃទី ១៦ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៤

គាំទ្រដោយ:

- 3S Rivers Protection Network (3SPN) (Cambodia)
- Center for Social Research and Development (CSR) (Vietnam)
- Community Economic Development (CED) (Cambodia)
- Community Resources Centre (Thailand)
- EarthRights International (United States and Thailand)
- Finnish Asiatic Society
- Fisheries Action Coalition Team (FACT) (Cambodia)
- International Rivers (United States and Thailand)
- Law and Policy of Sustainable Development Research Center (LPSD) (Vietnam)
- Mekong Monitor Tasmania (Australia)

¹⁵ These measures must also be updated in the RGC Law on Authorization of Payment Warranty for the Lower Sesan 2 Hydropower Dam, February 2013, which currently reflects the existing EIA.

Mekong Watch (Japan and Thailand)

My Village (MVi) (Cambodia)

NGO Forum on Cambodia

Northeastern Rural Development (NRD) (Cambodia)

Ponlok Khmer (Cambodia)

Samreth Law Group (Cambodia)

Vietnam Rivers Network

WARECOD (Center for Water Resources Conservation and Development) (Vietnam)

Mekong Monitor
Tasmania

អង្គការសម្រាប់ការផ្លាស់ប្តូរវិជ្ជមាន
THE NGO FORUM ON CAMBODIA
Working Together for Positive Change

